

TOMMY NATEDAK

03535005

NHT 1971

102317

vendigvis også få virkninger for selve havet. Problemer for fiske og sjøfart vil f. eks. lett kunne oppstå. Kyststatenes rett til utnyttelse av havbunnen også utenfor territorialgrensen er internasjonalt anerkjent. Kontinentalsokkelen betraktes herunder som en fortsettelse av landterritoriet. Forfatteren påviser nødvendigheten av å hindre at kyststatene i takt med den tekniske utvikling ukontrollert søker å legge under seg havbunnen på stadig større dyp. Dette kan gjøres ved i konvensjonsform å fastlegge en grense som presiserer hvor den nasjonale jurisdiksjon på havbunnen slutter og den internasjonale begynner. Det synes i dag mest realistisk å søke å få fastlagt en slik grense ved en spesiell dybde, f. eks. 550 m.

Kyststatenes rett til et territorialområde i et belte utenfor egen kyst er i dag uomstridt. Det har dog hittil vist seg umulig å få internasjonalt anerkjent en bestemt bredde på dette beltet. Territorialgrensenes avstand fra land varierer i dag fra 3 til 200 nautiske mil. Økende muligheter for utnyttning av havbunnen, bevarelse av eksklusive fiskerettigheter, miljøvern hensyn m. v., har i de senere år medført en økende tendens til at de enkelte stater utvider sitt territorialfarvann. En slik utvikling vil lett gå utover prinsippet om havets frihet, og vil f. eks. også kunne skape store vanskeligheter for luftfarten, da det enkelte lands luftterritorium samtidig også automatisk blir utvidet. Det siste 10-års anerkjennelse av at kyststatene i tilslutning til sine territorialområder også kan opprette spesielle soner — f. eks. fiskerisoner, miljøvernsoner, osv. — synes etter forfatterens mening å være en løsning på dette problem. Det gjenstår dog ved konvensjoner å fastsette bredden av sonene.

Et problemkompleks av en noe annen karakter tas opp av forfatteren i avhandlingens annen hoveddel — utstrekningen av luftterritoriet. Det er her luftterritoriets vertikale

utstrekning som i dag er meget uklart. Det har vært forsøkt å fastlegge en bestemt høyde, men en slik høyde vil være meningsløs dersom den enkelte stat ikke er istand til å kontrollere og håndheve sin suverenitet opp til denne grense.

En slik evne vil variere med statenes utviklingsnivå og endre seg i takt med utviklingen. Forfatteren stiller spørsmålet om det er nødvendig med noen fast avgrensning. Ville det ikke være bedre å sette et generelt skille mellom luftfart og romaktivitet?

Forfatteren behandler eller berører i avhandlingen en rekke andre forhold som har betydning for emneområdet, f. eks. hva nasjonal suverenitet innebærer, håndheving av selvforsvarsrett utenfor territorialområdet, Sovjetunionens «innhavs-doktrine» m. m. Han har også utelatt en rekke viktige spørsmål, f. eks. militær bruk av havbunnen og analyse av internasjonale reaksjoner på nasjonale fremstøt i tidligere internasjonalt område.

Selv om forfatterens vurderinger av utviklingen i fremtiden og hans fremstilling av mulige løsninger på rettsforholdene selvsagt på mange områder kan diskuteres, må boken betraktes som et uhyre aktuelt og vesentlig arbeid på et område innen folkeretten som i vår tid er i en rivende utvikling. Det er særlig grunn til å berømme forfatterens forståelse for samspillet mellom folkerettens teori og dens praktiske tillemping, noe som trolig bl. a. kan tilskrives at Bo Johnson både har arbeidet i Det Svenske utenriksdepartement og periodevis tjenestgjort i Flyvåpenet.

T. H.

FRA FINLAND TIL KAUKASUS Nordmenn på Østfronten 1941—45.

Av F. Halle.

Dreyers Forlag 1972, 274 s.

Pris kr. 30, ib. kr. 40.

La det med en gang være sagt at i titelen dekker «nordmenn» begrepet frontkjemper.

Det redaksjonelle forord anfører følgende: «Dette er ren historie. Veien de gikk (en gruppe nordmenn), er stemplet ulovlig. Dette forhindrer ikke at motivene for den overveiende del kan ha vært hederlige».

Allerede «det hederlige i det ulovlige» taler her for seg selv.

— —

Boken mangler innholdsfortegnelse, men man finner selv ut at hovedavsnittene er:

- Divisjon Viking (Reg.: Nordland, Westland og Germania).
- Den norske legion.
- «Regimentet» (Regiment Norge).
- Skiløpere i Finland.
- Krigsfange.

Div Viking var tysk både i ledelse og språk. I denne div deltok 800 nordmenn — spredt over hele div. Fullt oppsatt var denne operative enhet en panserdiv på 20 000 mann. Operasjonsområde i 1941—42 var Østfronten i områdene Dnjepr—Rostov mot Kaukasus. Div ble nedkjempet — bortsett fra «et par tusen mann».

Den norske legion ble organisert som en forsterket bataljon på 7—800 mann i en Waffen SS brigade.

Blandet tysk-norsk instruksjon og ledelse.

Operasjonsområde 1941—42 var Leningradfronten. Vinteren 1943 ble resterende styrke, ca 300 mann, brukt som grunnstamme i regiment Norge.

«Regiment» Norge var sammen med reg Danmark underlagt divisjon Nordland, som ble satt opp våren 1943. Den norske styrke var 600 mann, fordelt på tre kompanier. Operasjonsområde i 1943, «opprenskningsaksjoner» mot motstandsbevegelsen i Kroatia ved siden av våpentrening og avd øvelser. I des 1943 ble div innsatt i kamp på Leningradfronten — øst for Riga. Ved årsskiftet 1944/45 var div presset tilbake til Øst-Preussen. Det gikk mot krigens avslutning.

Skibataljon Norge ble opprettet vinteren 1943/44 med en styrke på ca 700 mann. Operasjonsområde var

Karelen i retning SØ av Rovaniemi. Avdelingen befant seg ved nevnte by da den ble brent høsten 1944. Skibataljon Norge «evakuerte» Nord-Finland sammen med tyskerne 1944—45. Bataljonen var bl a satt inn mot «gutta på skogen» i Syd-Norge i 1945.

Bak bokens tilsynelatende beskjedne tittel ligger det faktisk at den angår de av oss som med overlegg svek sitt land, sin Konge, sin lovlige regjering og meldte seg frivillig til å løfte våpen sammen med fienden — mot vår sak og mot oss.

En mere passende tittel ville vært: «Som Quislings frontkjemper i krigstjeneste for Hitler og Hakekorset».

Forfatteren har lagt opp boken med det siktemål å meddele historie — historie som vil komplettere vår krigshistorie for perioden 1940—45.

Jeg føler meg ikke sikker på at han har lyktes. Hendelser, intervju fortalt nærmere 30 år etter at de fant sted, steiler man uvilkårlig ved. Forfatteren gir oss lite om avdelings-sammenheng i operative enheter, større forbandsgruppering, oppdrag og ledelse m v på høyere plan, hvilket vanskeliggjør kontroll av hans opplysninger og svekker inntrykket av hans eventuelle egne undersøkelser. En rekke kontroversielle aspekter er forbigått i taushet, bl a frontkjempernes status i deres fremtidige Norge og Europa, deres vurdering av vår frihetskamp, av våre lovlige myndigheter m v.

Foranstående avdelingsoversikt er plukket sammen av bruddstykker i boken. Generelt har den manglende rekkefølge og dermed vel en noe uklar disposisjon og progresjon, sammen med manglende noteverk og henvisninger til autentisk kildemateriell for kontroll — tilfall av hendelsesforløpet i store deler, svekket bokens innhold og kvalitet så meget at den i nåværende form ikke bør kalles historie.

Selve motivet for å delta i væpnet strid på fiendens side mot oss, får en noe uventet og svak fremstilling.

MANDALS SPAREBANK

MANDAL

VARME
VENTILASJON
SANITÆR

gå til VVS-fagmannen

Snakk først med oss - - - det lønner seg!

OSVALD HOLMEN

Aut. rørlegger - rørhandel
Tlf. 72 200 - Gjøvik

VI har utført

ANDØYA FLYPLASS

BODØ FLYPLASS

(Forsterkning og utvidelse)

JAN MAYEN FLYPLASS

BANAK FLYPLASS

BARDUFOSSE FLYPLASS

(Forsterkning og utvidelse)

UNDER ANLEGG:

NADGEPROSJEKTET

INGENIØR PER GULBRANSEN A/S

ENTREPRENØRFORRETNING - BODØ

Allerede på side 9 anføres at «unge nordmenn ble oppfordret til å motta tysk militær opplæring for å danne grunnstammen i en ny norsk hær»... «I alle fall ville det ha betydning for fremtiden at norske frivillige kunne hente erfaring under krigen i Ost, slik at man ved krigens slutt hadde en stamme å bygge på med erfaring derfra — en stamme av krigsutdannede og krigserfarne offiserer». Dette viser i perspektiv og plan med klar og farlig fremtidig målsetting, som ble ytterligere alvorlig fordi den ble støttet av Quislingstyret og Nazi-Europa for øvrig. Jeg ser dermed ingen grunn til å definere frontkjemperne som «forvirrede ungdommer, eventyrere o.l.»

For oss som levde i et okkupert Norge og deltok aktivt i frigjøringsverket, og som den gang var jevnaldrende med frontkjemperne, vekkes en rekke momenter til live når boken gjennomgås. De sentrale nasistiske vervingsiltak er utelatt. For en som var i Norge under frontkjempevervingen, er det verd å fremheve: — deres hovmodige Quislingsaktivitet med grov, uhederlig omtale av landets lovlige myndigheter og av «Jøssingene» — deres motstandere — deres skryt av Waffen SS inkl Himmler og høyroastede omtale av krigsinnsats på Øst-fronten, hvilket kvalifiserte for nær sagt hva som helst, — og — endelig at de møtte oss i overlegen utgangsposisjon med våpenild på norsk jord.

Når slike sentrale momenter glir til side i boken, da lager man uklarheter som bringer tanken over mot rettferdiggjørelse etter egne ønsker. For meg blir motivet for frontkjemperinnsats utilstrekkelig og uantakelig — og det, selv om motivet «Finlands sak er vår sak» bringes inn. Jeg aksepterer det ikke slik boken beskriver det. Deres innbitte tro på Hitler-Tysklands seier og deres fremtidige plass «på den grønne gren» i Germania ligger vel nærmere deres endelige mål.

Beskrivelse av innsatsen — slitet ved fronten — av de rent fysiske

anstrengelsene, tegner flere positive sider av norske soldater. De er innsatsvillige, nøysonne, utholdne og behersker spesielt vinterforhold. — Men, dette er ikke noe nytt — det vet vi. Dessuten er disse egenskaper trukket frem av utøverne selv — ikke av deres ledere, hvilket hadde vært å foretrekke. Boken legger opp til den store motløshet og skuffelse som avslutning — med «mange ensformige år bak piggråd». Det er nærmest uforståelig at man ventet noe annet.

Som historie kan jeg ikke anta boken. Den er subjektiv, mangler kildeanvisning og fører ikke leseren klart frem fra strategisk til taktisk plan for de angjeldende frontavsnitt. Den summerer heller ikke taktiske erfaringer, slik som ventet. Hvis der over hodet skal føres noe opp på plussiden av frontkjemperinnsatsen, så ønsker jeg dette ut fra en solid historisk fagforskning.

Imidlertid føler jeg ikke at man uten videre «må fore noe på plussiden» selv om vår forsvarssjef fra krigsperioden mener det i bokens forord. Jeg vil heller ikke som avdøde gen maj B. Nilsen «faktisk tro at kapitlet om Finland ville være god lesning for våre militære skoler».

Skolene har svært gode autentiske finske og svenske fagmilitære kilder å se av på hva angår dette frontavsnitt. I sin nåværende form representerer boken intet påtrengende behov innen rammen av vår krigsinnsats — iallfall ikke ennå.

Svikten — selve forræderiet — må markeres mye sterkere i en langt mer nyansert fremstilling, dersom boken skal gi etterkrigsgenerasjonen det rette inntrykk.

A. E.

«INLÄRNINGSPROGRAM I UNDERVISNINGSTEKNOLOGI».

Handbok og hefte 1—5.

Av Bo Eriksson og Erik Lindskog, hefte 5 med Sture Bernmalm i tillegg.

Utbildningsförlaget, Stockholm 1972. Pris ikke oppgitt.

For mange er undervisningsteknologi et relativt ukjent begrep, selv om det i den senere tid er kommet meget stoff som på en utmerket måte klargjør hva undervisningsteknologi står for. Kort sagt mener man med undervisningsteknologi en systematisk fremgangsmåte i arbeidet med å planlegge undervisning.

I Norge er det publisert relativt lite om undervisningsteknologi selv om man etter hvert har fått introdusert begrepet i visse skoler og deler av næringslivet. Forsvaret har i den siste tid blitt meget interessert i undervisningsteknologi som en passende metode i arbeidet med å utvikle utdanningsprogrammer med entydige og relevante mål. I Hæren har man etter hvert blitt fortrolig med begrepet og hva det innebærer. Dette har resultert i initiativ for både på kort og lang sikt å revidere utdanningsprogrammer innen en undervisningsteknologisk ramme.

Mens flere land innen NATO har opprettet egne sentre eller skoler for å skolere sitt befall etter undervisningsteknologiske retningslinjer, har vi ennå ikke kommet i gang. Men ønsket om å trekke maksimalt ut av våre begrensede ressurser kan resultere i at også vi følger opp på dette felt. Anbefalingene fra ITV-utvalget var i så måte klare og entydige.

Når et begrep som undervisningsteknologi stadig nevnes, blir fler og fler interessert i å skaffe seg rede på hva det står for. En rekke konvensjonelle lærebøker og tidsskriftartikler, først og fremst på svensk og engelsk, gir en grei oversikt over hva det er. Ytterligere fordypning i stoffet har vært vanskelig for den enkelte hvis han ikke har funnet på å gjennomføre et konvensjonelt studium eller delta i kurser som har vært arrangert for på kort tid å sette seg inn i stoffet. Når Bo Eriksson og Erik Lindskog, delvis med hjelp av Sture Bernmalm, har fremlagt et selvinstruerende undervis-

ningstilbud så er dette

Det er grunne på ingen måte noen hurtigterne regnes studiematerialet, den som til hvordan et virker, er sant første

Alle personen måte i ging, utvik nistrasjon danning og bytte av met. Og disse pers gruppe av tror jeg in til daglig videre og program gjennomfø undervisni

Program
— Handb
— Hefte
— Hefte
— Hefte
— Hefte
— Hefte
revisjon

Håndb erende in handler resultat a mindre. A bytte av arbeidet i ken inne litteratur er det a Smiths a mærkilde stor inn læringen fatteren i visningste Krigsskol

For b heftene fordi vi